

2. Тищук Т.А. Тінізація економіки України у контексті кризових тенденцій / Т.А. Тищук, О.В. Іванов // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – С. 279-291

3. Сидорович О.В. Причини, наслідки та інструменти протидії розгортанню конфлікту інтересів у фіскальній практиці / О.В. Сидорович // Економіст №7. – липень 2014. – С. 32-35

4. Артюх О. В. Взаємодія учасників контролю в умовах імплементації податкового аудиту / О. В. Артюх, О. В. Белінська // Наукове видання «Проблеми системного підходу в економіці»: Збірник наукових праць Національного авіаційного університету. – Випуск 5 (61) / 2017, Київ : Видавничий дім «Гельветика». – 237с. – С. 221-226.

Артюх О. В.

к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Семенюк К. А.

студентка 51 гр. обліково-економічного факультету

Одеський національний економічний університет

м. Одеса

НЕСТАЧА ЗАПАСІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ

Сформовані запаси на підприємстві забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності, гарантують його економічну безпеку, а також запаси на рівні великих промислових підприємств потребують великих капіталовкладень. Тому, від організації та ведення обліку запасів залежить його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та в цілому ефективність роботи підприємства.

Запаси на підприємстві завжди посідають центральне місце в частині формування бухгалтерського та податкового обліку. Вони займають достатній обсяг у складі витрат, тому важливо правильно їх оцінювати та обліковувати.

У процесі господарської діяльності ряд підприємств стикаються з проблемою псування або крадіжкою запасів. У цьому зв'язку для фахівців облікової сфери постає питання достовірного відображення таких операцій в системі обліку.

Постановою Кабінету Міністрів України від 07.12.2011 р. № 1253 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань оцінки майна» [1] кардинально змінено Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, знищення, нестачі (псування) матеріальних цінностей, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України № 116 від 22.01. 1996 р. [2]. На сьогодні розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей визначається шляхом проведення незалежної оцінки відповідно до національних стандартів оцінки.

Тобто якщо на підприємстві встановлено факт розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, крім дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей, має бути проведено незалежну оцінку збитку, яку здійснюють професійний оцінювач (фізична особа), який має відповідний сертифікат, чи юридична особа, у складі якої працює хоча б один оцінювач, які отримали сертифікат суб'єкта оціночної діяльності.

Для проведення оцінки збитку між підприємством та оцінювачем (чи юридичною особою, у складі якої працює оцінювач) укладається договір про проведення оцінки майна.

Згадаємо, що у Постанові Кабінету Міністрів України від 16.12.2009 р. № 1393 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань оцінки майна» порядок визначення розміру збитків від розкрадання, знищення, нестачі (псування) матеріальних цінностей необхідно було розраховувати згідно формулі 1:

$$P_3 = ((B_B - A) \times I_{\text{інф}} + \text{ПДВ} + A_{\text{зб}}) \times 2$$

де P₃ - розмір збитків (у гривнях);

B_B - балансова вартість на момент встановлення факту розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей (у гривнях);

A - амортизаційні відрахування (у гривнях);

I_{інф.} - загальний індекс інфляції, який розраховується на підставі щомісячно визначених Держкомстатом індексів інфляції;

ПДВ - розмір податку на додану вартість (у гривнях);

A_{зб} - розмір акцизного збору (у гривнях).

У цьому контексті виникає спірне питання щодо суперечливого розрахунку розміру збитків від розкрадання, знищення, нестачі (псування) матеріальних цінностей шляхом проведення незалежної оцінки. Наведемо два приклади на підставі умов Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей № 116 в його різних редакціях.

Приклад 1. За підсумками інвентаризації, проведеної на підприємстві станом на 01.07.2010 р., на складі було виявлено нестача деревини на суму 2000 грн. Ця деревина була прийнята на баланс у березні 2010 р. Виявлено винуватця - завідувача складом, що визнав свою провину і дав свою згоду на відшкодування збитків, нанесених підприємству в повному обсязі. Визначаємо суму відшкодування, відповідно до Порядку № 116 (редакція від 16 грудня 2009 р.).

1. Визначаємо індекс інфляції. Припустимо, що індекси інфляції склали: квітень - 1,01, травень - 1,02, червень - 1,01. Загальний індекс інфляції - 1,04 (1,01 x 1,02 x 1,01);

2. Визначено суму ПДВ: (2000 грн. x 20 %) / 100 % = 400 грн.;

3. Сума відшкодування склали: ((2000 грн. x 1,04) + 400 грн.) x 2 = 4960 грн. Сума відшкодування, внесена винною особою в касу підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Бухгалтерський облік нестачі запасів за Порядком №116 (в редакції від 16.12.2009 р.)

Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
01	02	03	04
Списана вартість деревини, якої не достало	947	201	2000
Відображено суму нестачі на позабалансовому рахунку	072		2000
Списані витрати, пов'язані з нестачею	375	947	2000
Внесено суму відшкодування в касу підприємства	301	719	4960
Списано суму нестачі з позабалансового рахунку		072	2000
Відображено суму відшкодування збитків винною особою	791	375	4960
Відображено суму відшкодування, що підлягає перерахуванню в бюджет (4960-2000)	716	642	2960
Перераховано суму відшкодування в бюджет	642	311	2960

Джерело: власна розробка

Приклад 2. За підсумками інвентаризації, проведеної на підприємстві станом на 01.07.2012 р., на складі виявлено нестачу деревини на суму 2000 грн. Згідно з незалежною оцінкою, проведеною суб'єктом оціночної діяльності, вартість збитків, що підлягають відшкодуванню винною особою, становить 1000 грн. Вартість послуг оцінки - 200 грн. без ПДВ. Установлено винну особу, яка відшкодувала (внесла до каси готівкою) заподіяну підприємству шкоду в сумі 1000 грн.

Розглянемо бухгалтерські проведення (табл. 2).

Таблиця 2

Бухгалтерський облік нестачі запасів за Порядком №116 (в редакції від 07.11.2011р.)

Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
01	02	03	04
Виявлено нестачу деревини	947	201	2000
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	947	641	400
Здійснено оплату суб'єкту оціночної діяльності	685	311	200
Отримано Звіт про оцінку майна	949	685	200
Відображено за балансом вартість нанесеного збитку	072		1000
Встановлено винну особу в нестачі особу	375	716	1000
Зменшено залишок на позабалансовому субрахунку		072	1000
Внесено суму нестачі до каси підприємства	301	375	1000

Джерело: власна розробка

Отже, як бачимо з прикладу 2, незалежну оцінку майна, відповідно до законодавства про оцінку майна, проводить на договірних засадах суб'єкт професійної оціночної діяльності, і його послуги є платними. У той же час Порядком у переліку витрат і збитків, які відшкодовуються за рахунок стягнених сум, не передбачено відшкодування підприємству витрат на незалежне оцінювання розмірів збитків, оскільки такі витрати не відносяться до робіт з відновлення матеріальних цінностей.

У разі виникнення ситуації з розкраданням, знищенням (псуванням) цінностей, якщо суб'єкт господарювання має намір стягнути суму збитку з винної особи, такі витрати на оцінку він несе за власний рахунок, що, на наш погляд, є зовсім не доцільним. Також, зазначимо, що кожен раз при виявленні недостачі проводити незалежну оцінку є витратомістким процесом та зазвичай займає багато часу тільки на оформлення усіх відповідних документів.

Отже, на наше переконання, існуючий розрахунок визначення розміру відшкодувань від розкрадання, знищення, нестачі (псування) матеріальних цінностей потребує певного удосконалення.

Впевнені, що проблемні питання, які розглянуті в даній публікації, уможливлють подальші дослідження у цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань оцінки майна: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.12.2011 р. № 1253 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua / 1_ doc2. Nsf /link1 / КР111253.html

2. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. №116 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/ru/116-96-%D0%BF>

3. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 575 та від 22 січня 1996 р. № 116: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12. 2009 р. № 1393 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf /link1 /КР091393.html

4. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>